



Győri Ítéltábla

Pf.III.20.015/2023/5/I.

A Győri Ítéltábla dr. Irinkov D. Mihály ügyvéd (cím11) által képviselt Felperes1 (cím2) felperesnek dr. Kövér Anita jogtanácsos (cím12.) által képviselt Alperes1 (cím12) alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Szombathelyi Törvényszék 2022. november 25. napján kelt 28.P.20.101/2021/60. szám alatti ítélete ellen a felperes által 63. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 150.000 (egyszázötvenezer) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 1.600.000 (egymillió-hatszázezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

I.

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított releváns tényállás szerint a felperes előbb 2008. március 10.-2009. október 15., majd 2011. január 31. – 2017. október 17. közötti időszakban (szabadulásáig) az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben volt fogvatartott, ahol ún. PPP rendszerben működik, a fogvatartottak ételmezése, azt a cég1kft – a továbbiakban üzemeltető - látta el. Az ételmezési norma - annak figyelembevételével, hogy a fogvatartott dolgozik-e – a jogszabályi előírásoknak megfelelően kJ-ban kerül meghatározásra. Az étkeztetést Központi Szabályzat mentén zajlik szigorú ellenőrzési folyamat mellett, mely ellenőrzésben az alperes és a hatóságok is részt vesznek. Amennyiben a fogvatartottnak nincs egészségügyi problémája, akkor az alap étrendet kapja, a BV. Intézet személyi állománya is ebben a menüben részesül. A fogvatartott bekerülésekor egészségügyi vizsgálaton esik át. A speciális étrendre szoruló fogvatartottak az orvosi vizsgálat alapján az állapotuknak megfelelő speciális (diétás) étrendet kapják. A diétás ételmezést az alperesi intézet főorvosa, illetve a BV. Központi Kórháza írhatja elő, melynek tényét a fogvatartotti nyilvántartásban a fogvatartotti labor rögzíti. Sem a fogvatartott, sem az alperes nem kérheti ezen eltérő étrend megszüntetését, erre csak az orvos jogosult.

[2] Az üzemeltető - a BV. Központi Kórháza étrendjét alapul véve - az alperes EPOával (EPO) együttműködve állítja össze a speciális étlapot. A 2018. előtt a még háromszor 10 napos ciklusban ismétlődő tálalólistákat (menüsor) hetente ellenőrizte dietetikus. Az étlapok az ún. Quadro Bite programmal kerülnek összeállításra, amiben központilag feltöltött receptúrák és nyersanyagszükséglet szerepel. A zsír- és fűszer és májkímélő diéta kisebb mértékben tartalmaz zsiradékot és irritáló fűszereket, nem tartalmaz hüvelyeset, zöldbabot, zöldborsót, lencsét és vörös húsokat, lényegét tekintve megfeleltethető a purinszegény diétának. Az alperes legalább napi 1 melegétkezést biztosít a fogvatartottnak, huzamosabb ideig nem kerül csak konzerv kiadására sor. Az ételt az EPO ellenőrzi minőségi és oszthatósági szempontból, az ÜEK osztály (ÜEK) pedig mennyiségi szempontból, a BVOP, az ÁNTSZ, és a NÉBIH pedig eseti mintavétellel. Az élelmiszerek tárolását és szállítását az üzemeltető az ún. HACCP rendszer előírásainak megfelelően végzi. Az EPO napi szinten rögzíti az ellenőrzési naplóban az ellenőrzés eredményét. Mind az alap, mind a diétás étrend kifüggesztésre kerül a körleteken, így bármelyik fogvatartott előre értesülhet arról, hogy milyen ételt fog kapni. Az étrendet az ÜEK az intézeti publikus mappára is felteszi, ahonnan a nevelők informálhatják arról a fogvatartottakat. Ha a fogvatartottnak mégis problémája merül fel az étkeztetéssel, ezt azonnal jelezheti, illetve jelzéssel élhet a napi nevelői szemlén, panaszt tehet, illetve a BV. ügyészhez, egyéb hatóságokhoz fordulhat. A panasz a fogvatartotti nyilvántartásban rögzítésre kerül. Arra az alperesnek nincs lehetősége, hogy ellenőrizze, hogy a fogvatartott az átvett ételt fogyasztja-e el, vagy elcseréli azt más fogvatartottal, illetve az ún. kiétkezett boltban milyen típusú élelmiszert vásárol. Az ellenőrzés részét képezi az is, hogy a fogvatartott csak a neki rendelt étrendnek megfelelő ételt veheti át ételosztáskor. A csajka a fogvatartottak személyes felszerelési tárgya. A meleg ételt a fogvatartottnak ebben találják ki, a csajkák tisztítása, a szükséges tisztítószer megvétele a fogvatartottak kötelessége.

[3] Alperes vizsgálati beutalója alapján BV. központi kórház 2015. február 3-án kórismézte a felperes magas koleszterinszintjét és emelkedett húgysavszintjét. Terápiás javaslatként zsírszegény diétát, és napi egyszer 100 mg Milurit tabletta alkalmazását írták elő. Az alperes ennek megfelelően 2015. február 9. napján - 2015. február 11-i kezdettel - zsírszegény és fűszerszegény diéta alkalmazását rendelte el, melyet 2016. április 25. napjáig fenntartott. 2016. szeptember 23. napjától 2017. szeptember 25. napjáig zsír, rost, fűszerszegény (máj- epe- bélkímélő) diétát írt elő. Több alkalommal is elvégzésre került laborvizsgálat, a felperes vérének húgysavszintje 2013. július 10-én a normál tartományba esett (330 mmol/liter), 2015. február 3-án enyhén emelkedett (464 mmol/liter), 2015 május 27. napján ugyancsak enyhén emelkedett volt (422 mmol/liter), majd szabadulását követően 2018. november 28. napján ismét a normál tartományba esett (328 mmol/liter). A húgysav a nukleinsavak purinbázisának lebontásából származó termék, amelynek 2/3-a a szervezet saját anyagcseréjéből, 1/3-a a táplálékból származik. A magasabb húgysavszintet nem csak köszvény velejárója, de a köszvény egyik tünete. A felperes köszvényben nem, csupán a vér magas húgysavszintjével járó – átmeneti – anyagcsere-zavarban szenvedett. Az nem állapítható meg, hogy a felperes esetében milyen ok - azon belül a fogvatartás körülményei (élelmezés) – miatt alakult ki az emelkedett húgysavszint, de azt az alperes megfelelően kezelte. A magas húgysavszint csökkentésére gyógyszeres kezelés (a felperes esetében is alkalmazott Milurit tabletta szedése) és főként purinban szegény diéta alkalmazása szolgál, a kezelés célja a súlyosabb megbetegedés (köszvény) kialakulásának megelőzése. Az alperes által a felperesnek biztosított diéta – néhány étel kivételével - megfelelt a purinszegény diétának és a felperes tényleges állapotának. A felperes a gyógyszerét egy idő után nem

szedte. Orvosi iratanyagában - az alperes aláírásával ellátva - rögzítésre került, hogy a gyógyszert (a feljegyzés időpontjából következően a Milurit tablettát) nem kéri, mert nem használ.

[4] A felperes 2016. február 24-én az alperes orvosi rendelésén jelentkezett a nyelvén észlelt elváltozás miatt. Az alperes fogászati vizsgálatra utasította, ahol szájpenész fennálltát állapították meg, borax-glicerín alkalmazását írták elő. 2016. április 5. napján a kórházl szájsebésze vizsgálta a felperest az alperes beutalója alapján. Ekkor szövettani vizsgálat történt, melynek során elszarusodó nyálkahártya elváltozás igazolódott, ami eltávolításra került. Szájsebészeti problémájával kapcsolatban a felperes az alperesnél kontroll vizsgálaton is átesett 2016. május 20. és 2016. június 24. napján. Utóbbi időpontban ismét a fogászati kivizsgálását javasolták. A 2016. szeptember 29-i alperesi orvosi vizsgálat rögzítette, hogy a felperesnél enyhe szájpenész fertőzés áll fenn, javasolták borax-glicerín használatát, melyet a felperes 2016. október 5-én – aláírásával ellátottan – visszautasított. Az nem állapítható meg, hogy a fogvatartás körülményei vagy más ok miatt alakult volna ki a szájüregi elváltozás.

[5] Sem a magas húgysavszint, sem a szájüregi fertőzés nem volt a fogvatartottak körében gyakori betegség.

[6] A felperes az élelmezéssel az egészségügyi ellátással, a kezeléssel, betegsége gyógyszerelésével kapcsolatosan az alperesnél panaszt nem terjesztett elő.

[7] A felperes 10.000.000 forint sérelemdíj megfizetésére irányuló igényét az alperes 2016. július 27. napján kelt 30.529/1853-3/2016. számú kártérítési határozatával elutasította. Ebben a felperes azt sérelmezte, hogy a lába köszvényes lett, illetve az étkezéshez használt eszközöktől (a csajkától) szájfertőzést kapott, betegségét az alperes nem kezelte. Az alperes által biztosított étel mennyisége és minősége - figyelemmel arra is, hogy ő munkát végzett - nem volt megfelelő.

[8] A felperes a per alatt panasszal fordult a megyei Főügyészséghez, mely 2017. május 10. napján kelt állásfoglalásában arról tájékoztatta a felperest, hogy a panasa alapján a megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya Közegészségügyi és Járványügyi Osztálya vizsgálatot folytatott az alperesnél, s a 2017. március havi zsír- és fűszerszegény diétás étlap alapján felhívta a közétkeztető figyelmét, hogy lehetőség szerint csökkentse a fűszeres, tartósítószer-tartalmazó ételeket az étlapból. Az állásfoglalás rögzítette azt is, hogy a felperes – az egészségügyi dokumentációja szerint – a fogvatartás alatt folyamatos orvosi ellenőrzés alatt állt, a szükséges vizsgálatok megtörténtek, amennyiben indokolt volt, gyógykezelésben részesült. A felperes az állásfoglalással kapcsolatban jogorvoslati kérelemmel nem élt.

II.

[9] A felperes a hatályon kívül helyezést követően megismételt eljárásban fenntartott keresetében az emberi méltósága, illetve az élethez, testi épséghez, egészséghez

fűződő személyiségi joga megsértésének megállapítását és az alperes 20.000.000 forint sérelemdíjban marasztalását kérte.

[10] Arra hivatkozott, hogy az alperesi fogvatartás alatt – a csajkák nem megfelelő tisztán tartása – miatt szájfertőzése, valamint a nem megfelelő ételmezés miatt köszvénye alakult ki. Szájfertőzésére a 2016. május 20. napjától felírt gombaölőt végül nem kapta meg, fertőzése szabadulása (2017. október 17) után Apranax alkalmazására 3 hónap alatt elmúlt. Az étkezésével kapcsolatos problémát folyamatosan jelezte a felügyeletnek, de nem történt változás. Köszvénye 2014. évben alakulhatott ki, a BV Központi Kórház 2015-ben diagnosztizálta, de gyógyszeres kezelés alkalmazása ellenére sem javult, mert a gyógyszer csak a megfelelő diétával együtt éri el a kellő hatást, diétája azonban nem volt megfelelő. A gyógyszerből (Milurit tableta) csak 30 szemet szedett be, majd önként felhagyott vele, s úgy döntött, hogy nem is megy orvoshoz (P.20.701/2016/10. sz. jkv.4-5.). Köszvénye szabadulása után is fennmaradt, sőt betegsége rosszabbodott (P.20.436/2017/16.; P.20.101/2021/60. számú jkv.).

[11] Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Arra hivatkozott, hogy sem a magas húgysavszint, sem a szájüregi fertőzés kialakulásának nem volt okozója. Az ételmezés, a higiénia biztosítása, s a gyógykezelés során a jogszabályoknak megfelelően járt el. A felperes a számára előírt diétát kapta, a tálalólisták számítógépes rendszerben rögzített adatai utólagosan nem manipulálhatók. A szájfertőzés miatt 2016. május 20. és 2016. június 24. napján kontroll vizsgálatokra is sor került, s a felperest szájpanaszai miatt fogorvoshoz és szájsebészetre is utalta. A betegségek kezelése a felperes magatartása miatt maradt abba. Az orvosi vizsgálatához a fogvatartottnak kell írásban (kérelmi lapon) jeleznie panaszát. A felperes nem volt együttműködő, dokumentáltan visszautasította a kezelést. A felperes jelen állapota nem ismert, a szabadulását követő időszakra nincsenek adatok, így azt a szakértők sem tudták véleményezni, hogy milyen állapot következett be nála.

III.

[12] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban hozott ítéletében a felperes keresetét elutasította, kötelezte az alperes javára a felperest 600.000 forint elsőfokú perköltség megfizetésére. Megállapította, hogy a kereseti illetéket és a per során felmerült költségeket az állam viseli.

[13] Ítélete indokolásában rámutatott, hogy az alperes a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv.tv.) 122. § a) pontja, 156. § (1)-(2), (5) és (6) bekezdése, 157. § (1) és (2) bekezdése, valamint az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII.19.) IM rendelet – a továbbiakban BV. Szabályzat – elítéltek ételmezésére vonatkozó 128. § (1) és (5) bekezdése szerint járt el. Igazolást nyert, hogy mind a szájüregi elváltozás, mind az emelkedett húgysavszint megfelelő kezelésére sor került sor. Az alperes engedélyezte azt is, hogy a felperes a csomagban kapott gyógyszereket szedhesse, s a felperes által megjelölt kenőcs is kiírásra került.

[14] Ugyanakkor a felperes nem igazolta azt, hogy a diétával és az egészségügyi ellátással kapcsolatosan jogorvoslati jogát (panaszjogát) kimerítette volna.

[15] Az NSZKK helységi Intézete részéről korábban eljáró szakértő⁴ és az benyújtó⁴ részéről később eljáró szakértő³ szakértők együttes meghallgatása feloldotta a szakértői vélemények közötti látszólagos ellenmondást. Az benyújtó⁴ kiegészítése után aggálytalan - a per egyéb adataival is összhangban álló – szakértői véleményét elfogadta ítélezése alapjául. A szakvéleményeket érintő felperesi kifogást nem osztotta, emiatt mellőzte az újabb szakértő kirendelésére irányuló felperesi bizonyítási indítvány teljesítését.

[16] Rámutatott, hogy a perben lefolytatott szakértői bizonyítás alapján nem volt megállapítható, hogy a felperesnek köszvénye keletkezett volna a fogvatartás során, csak emelkedett húgysavszintet diagnosztizáltak nála. A per adatai nem igazolták a felperes azon állítását sem, hogy az alperes nem biztosította az állapotának megfelelő diétát és egészségügyi ellátást. Az alperes érveléssel összhangban nem a fogvatartottak egyéni véleménye, hanem orvosi javaslat alapján kerülhetett sor a diétás étkeztetés biztosítására. A csatolt okiratok, szakértő⁵ és tanú tanúk vallomása, az orvosszakértők, valamint szakértő⁶ dietetikus véleménye igazolta a diéta biztosítását és annak megfelelőségét, amit a felperes állapotának javulása is alátámasztott. A fentiekkel szemben a felperes által csatolt konzervcímkek – önmagukban - nem igazolják még azt sem, hogy azok a felperes részére kerültek kiadásra. A felperes által meghallgatni kért tanúk csak azt erősítették meg, hogy a felperes (szóban) többször kifogásolta a kapott ételt, azt néha nem ette meg és konzerveket tárolt, de nem támasztották alá azt a kereseti tényállítást, hogy a kiosztott étel nem felelt meg a felperes számára előírt diétának. A felperes étkezése a vonatkozásban ellenőrizhetetlen volt, hogy mit vásárolt magának a kiétkeztető boltban és mit kapott csomagban.

IV.

[17] A felperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet keresete szerinti megváltoztatását, másodsorban – megalapozatlanság miatt történő – hatályon kívül helyezését, harmadsorban annak részbeni megváltoztatásával a terhére megállapított elsőfokú perköltség összegének mérséklését kérte.

[18] Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú ítéletből nem állapíthatóak meg a bíróság által a mérlegelés során figyelembe vett szempontok (rPp. 221. § (1) bek). Megalapozatlan az ítélet, mert az ellátás megfelelőségét igazoló okiratok az alperes részéről a per folyamán nem kerültek benyújtásra, a tényállás lényegében az alperes előadásán alapul. A csatolt tálalólisták nem voltak alkalmasak a megfelelő étkezés biztosításának igazolására. Az elsőfokú bíróság nem értékelte az alperes terhére a megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya Közegészségügyi és Járványügyi Osztálya vizsgálatának eredményét, s nem vizsgálta, hogy az alperes eleget tett-e az abban szereplő felhívásban foglaltaknak. Egyoldalúan és részrehajlóan értékelte a tanúvallomásokat: amíg az alperes tanúi által elmondottakat tényként kezelte, addig a felperesi tanúk nyilatkozatát nem fogadta el és a szakértői véleményeknek is csak az alperesre kedvező megállapításait vette figyelembe. Iratellenesen rögzítette az elsőfokú bíróság azt, hogy nem élt panasszal. Az élelmezésével kapcsolatosan a felügyelőknél rendszeresen panasszal élt, azonban annak nem volt eredménye, illetve „nyoma”. Nem értékelte az elsőfokú bíróság azt sem, hogy fogvatartottként korlátozottak voltak a lehetőségei

a panasz megfelelő dokumentálására. Ezen előadását tanú2 és tanú3 tanúk vallomása is megerősítette.

[19] Fenntartotta azon érvelését, hogy a felperes (dokumentáltan is) egészségesen került be az alpereshez, majd betegen szabadult. Betegsége megjelenését megelőzően már évekkal az alperesnél volt fogvatartott, így táplálása nagymértékben közrehatott betegsége kialakulásában. Az elsőfokú bíróság által a terhére értékelt kiétkeztetési vásárlás és a csomag mennyisége elenyésző volt az alperes által biztosított élelmiszerekhez képest, ráadásul mind ő, mind kapcsolattartói figyeltek a megfelelő étkezésre.

[20] Betegsége diagnosztizálása után - a dietetikus szakértő véleménye szerint - zsír-, fűszer- és purinszegény diétát kellett volna kapnia, ehelyett az alperes csak zsír- és fűszerszegény diétát írt elő. A két diéta egymásnak megfeleltethetőségét iratellenesen állapította meg az elsőfokú ítélet (33. pont). A szakértői vélemények ellentmondásait az elsőfokú bíróság nem oldotta fel. A szakértő4 2018. november 30. és 2019. augusztus 14. napján kiegészített szakértői véleményében foglaltak igazolták, hogy nem részesült az állapotának megfelelő orvosi ellátásban és diétában, nem kapta meg az előírt gyógyszereket, amit az is alátámaszt, hogy húgysavszintje fogvatartása alatt hektikusan változott, előbb jelentősen emelkedett, majd elenyésző mértékben csökkent. Az utóbb eljárás szakértő megállapításai homályosak és a laboreredményekkel össze nem egyeztethetőek maradtak.

[21] Szájfertőzésének oka egyértelműen a csajkák nem megfelelő tisztítása volt, az ehhez szükséges higiénés feltételeket az alperes nem biztosította.

[22] Harmadlagos fellebbezése kapcsán rámutatott, hogy a terhére megállapított elsőfokú perköltség nem áll arányban az alperes oldalán elvégzett képviseleti tevékenységével, az alperes jogi képviselője csak a kárigényét elutasító alperesi határozatban foglaltakat ismételte meg, illetve bővítette ki.

V.

[23] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Arra hivatkozott, hogy a tényállás csak részben alapult bírói mérlegelésen, az döntően okiratokon és szakértői véleményeken nyugszik. A kiterjedt bizonyítási eljárás során az elsőfokú bíróság a tényállást feltárta, azt – megfelelő mérlegeléssel - helyesen állapította meg, az abból levont következtetési is helytállóak, így ítélete nem megalapozatlan. A felperes megfelelő élelmezését biztosította, a felperes fogvatartása alatt szakvizsgálatokon (szájsebészet, belgyógyászat, laborvizsgálat) vett részt, kezelése az ott megállapított diagnózisoknak megfelelően folytatódott. Azt, hogy eljárása és a felperes állapota között okozati összefüggés állna fenn, a szakértői vélemények sem támasztották alá.

[24] A felperes tévesen indult ki abból, hogy köszvényben szenved, ezt szakértő4 sem mondta ki, csak az enyhén emelkedett húgysavszint volt igazolt. A szakértői vélemények egybehangzóak voltak a tekintetben is, hogy a táplálkozás csak elenyésző összetevője (és okozója) ennek az anyagcserezavaroknak. Köszvény hiányában a purinszegény diéta biztosítása nem volt szakmai elvárás, így az elsőfokú ítélet [33] pontjában foglaltak nem iratellenesek.

Az alperes diétája - még ha nem is volt kifejezetten purinmentes – igazodott a tényleges állapotához. A felperes fellebbezési érvelésével szemben a beszerzett szakvélemények között érdemi ellentét nem áll fenn, az utóbb eljárás szakértő3 szakértő már a tálalólisták és kiértékelő lapok, valamint a dietetikus szakértő véleményének ismeretében adott véleményt. Mindezek szakértő4 szakértőnek még nem álltak rendelkezésére. A szakértők ezt követően egyező nyilatkozatot is tettek- A szakértő4 orvosszakértő korábbi véleményéből kiragadott részletek nem tehetik aggályossá a szakértői véleményeket.

[25] A szájpenész kapcsán a szakértők rámutattak, hogy annak számos - az alperes érdekkörén kívüli - oka lehet. A Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya vizsgálatának határozata is igazolta, hogy az alperesnél a tisztítási, tárolási, előkészítési folyamatok mindenben megfeleltek az előírásoknak.

[26] A felperes utasította vissza betegségei kapcsán a megfelelő gyógymód alkalmazását. Értékelendő volt az is, hogy - bár már szakértő4 szakértő is jelezte ezek hiányát - az állításait alátámasztó vizsgálatokat szabadulását követően nem végeztette el.

[27] A fellebbezésben foglaltakkal ellentétben - a több mint hét évig tartó perben - a kereset elbírálásához szükséges iratokat kimerítően csatolta. Tévesen hivatkozott a felperes arra, hogy panasa nem került dokumentálásra, ugyanis a kereset alapját képező kérdésekben nem élt a felperes panasszal, ezt a Ptk. 6:548. §-a körében értékelnie kellett a bíróságnak. A felperes volt zárkatársai nem tekinthetők elfogulatlan tanúnak, közülük tanú3 több perben áll az alperessel, nyilatkozatai nem igazolják a jogorvoslati jog kimerítését.

VI.

[28] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárás során eleget tett a hatályon kívül helyező végzésben foglalt iránymutatásnak. A tényállást a jogvita elbírálásához szükséges körben feltárta, azt – a bizonyítékok megfelelő értékelésével - helyesen állapította meg. A fellebbezésben foglaltakkal szemben eleget tett a rPp. 221. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének, indokolása kapcsán a másodfokú felülbírálatot akadályozó hiányosság nem állt fenn. A szakértők véleménye – kiegészítésüket követően – aggálytalan volt, így újabb szakértő bevonására nincs alap. Nem állapítható meg az sem, hogy az elsőfokú bíróság a felperes által meghallgatni kért tanúk vallomását, illetve a beszerzett szakértői véleményeket részrehajlóan vagy egyoldalúan értékelte volna. Emiatt az ítéltábla sem az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére, sem annak a kereset szerinti megváltoztatására nem látott lehetőséget. Az elsőfokú ítélet indokolását azonban – részben a fellebbezésben foglaltakra is figyelemmel – szükségesnek tartja az alábbiakkal kiegészíteni.

[29] Összességében – az alábbiakban részletezettek szerint - helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság a keresetben állított személyiségi jogsértés (értelemszerűen csoportosítva az alapélelmelés és a csajka-higiénia kapcsán az emberi méltóság, míg ugyanezek és a diéta, valamint a betegségek kezelése kapcsán az egészséghez való jog megsértésének) hiányát. A betegségek diagnosztizálása után, az alperesi kezelés hatására javulás következett be a felperes állapotában. A felperes részére nyújtott terápia – még a gyógyszeres kezeléstől történő felperesi elzárkózás mellett is – a húgysavszint csökkenéséhez, a szájüregi fertőzés „enyhévé” válásához vezetett. A felperes állapotában nem igazolt olyan

hátrányos változás beállta, mely az egészséghez való személyiségi jog megsértésének megállapítását és a sérelemdíj igényt megalapozná, illetve – ettől függetlenül – az alperes kimentése is sikeres volt.

VII.

[30] Nem igazolt az a felperesi állítás, hogy a felperes a fogvatartás körülményei miatt betegedett meg. Mindkét szakértő akként nyilatkozott, hogy a felperes esetében nem diagnosztizáltak köszvényt, csak átmenetileg emelkedett húgysavszintet, s nem azonosítható be sem az emelkedett húgysavszint, sem a szájfertőzés oka. A köszvény és az emelkedett húgysavszint hátterében álló csökkent húgysav kiválasztás oka lehet a nem megfelelő táplálék, az elhízás, az éhezés, illetve gyakran más anyagcsere betegségekhez társul. Ugyanakkor csak a húgysav egyharmada származik a táplálékból, kétharmada a szervezet saját anyagcseréjéből, amiből következően az – hajlam esetén – megfelelő étrend mellett is kialakulhat. A szájpenész oka lehet szájsebészeti, fogászati (a fogak rossz állapota), illetve belgyógyászati jellegű, a dohányzás, a nem megfelelő szájhigiénia, de származhat a külvilágból, étkezéssel bejutó gomba (például Candida) vagy baktérium is előidézhetheti (P. 20.101/2021/8. 156. o.; 20.101/2021/18. jkv, 8.o. P.20.436/2017/14. 87. o.).

[31] A betegség kialakulási okai szempontjából a betegség diagnosztizálását megelőző időszak releváns. Mivel a per tárgyát képező két betegség potenciális okaként megjelölt körülményeknek csak egy része esett az alperes érdek és hatókörébe, s volt befolyásolható általa, emiatt önmagából abból, hogy azok korábban nem álltak fenn vagy nem kerültek megállapításra (a felperes megfogalmazásában egészségesen került be az alperesi intézetbe), nem következik az, hogy a fogvatartás során diagnosztizált megbetegedés oka az alperes érdekkörébe eső olyan körülmény lenne, mellyel összefüggésben a felelőssége fennállhat. Erre figyelemmel nem az alperesnek kellett valamennyi - a felügyelete alá tartozó - körülmény vonatkozásában kimentenie magát, hanem a felperesnek kellett igazolnia azt, hogy megbetegedése nem sorszerű vagy az alperes érdekkörébe nem eső egyéb ok, hanem állításának megfelelően az alapélelmezés hiányosságai miatt (emelkedett húgysavszint), illetve a csajkákkal kapcsolatos higiéniai előírások megsértése miatt (szájpenész) alakult ki.

[32] A felperes rossz alapélelmezésre vonatkozó állításait (romlott, fővetlen, egyoldalú étrend) semmi nem támasztotta alá. Az általa meghallgatni kért tanúk a diagnózis felállítását megelőző (2015.02.03.) időszakban még nem voltak a felperes zárkatársai, illetve a szomszédos zárkában fogvatartottak, így a felperes élelmezésére, panaszaira rálátással nem bírtak. tanúl tanúvallomása és az alperes által csatolt iratanyag pedig cáfolta a felperes előadását. Ezt támasztja alá az is, hogy az emelkedett húgysavszint diagnosztizálása és a diéta elrendelése előtt az élelmezésével összefüggő panasszal (írásban) nem élt a felperes.

[33] Fogvatartotti bejelentés alapján a megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya által lefolytatott ellenőrzés megállapította, hogy az alperesnél az evőcészsék mosogatása előírás szerű volt (P.20.702/2016/10/F/1). A későbbi időszakban pedig a Házirend III/2.1. pontja értelmében a csajka (mint egyéni felszerelési tárgy) tisztántartásáról a fogvatartott volt köteles gondoskodni (P.20.436/2017/21/A/16.-17). Azzal összefüggésben, hogy a tisztántartás feltételei nem álltak fenn, a felperes panaszt (írásban) nem terjesztett elő,

még a per alatti személyes meghallgatása során is csak azt sérelmezte, hogy magának kellett megvennie a tisztítószert (P.20.702/2016/10. 5.o.).

[34] A panasz – mint jogorvoslati eszköz – igénybevételének elmaradása kettős hatású.

[35] Egyrészt a Ptk 6:548. § (1) bekezdése értelmében a közigazgatási jogkörben okozott kár (illetve a Ptk.2:52.§ (2) bekezdése utaló rendelkezése folytán a sérelemdíj) érvényesítésének anyagi jogi feltétele a hátrány elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségek kimerítése (BDT. 2018. 3942.). E rendes jogorvoslat a fogvatartottak vonatkozásában és a perbeli sérelmek kapcsán a 2015. január 1. napját megelőző időszakban a Bv.tvr. 2. § (4) bekezdése és a tvr. 36. § g) pontja, majd azt ezt követő időszakban a Bv.tv. 10. §-a, valamint 140-142. §-a szerint előterjeszthető panasz.

[36] Másrészt a panasz teremti meg annak lehetőségét, hogy a sérelemmel kapcsolatos tényállás és az azzal összefüggésben a felek által előadottak már a sérelem beálltakor rögzítésre kerüljenek. Ennek elmaradása utóbb a sérelmek bizonyítását nehezíti meg, mely körülmény az igényt érvényesítő fél terhére értékelendő. Mivel a panaszt a Bv.tv. 21. § (3) bekezdése értelmében írásban kell benyújtani, a szóban előterjesztett panasz súlytalan. A felperes állításával szemben nem merült fel adat arra vonatkozóan, hogy a panasz írásban történő benyújtásában az alperes őt akadályozta volna.

VII.

[37] A Bv.tv. 157. § (1) és (2) bekezdéséből következően az elítéltet a hatályos egészségügyi, társadalombiztosítási egészségbiztosítási jogszabályok, illetve a kötelező szakmai eljárásrend szerinti egészségügyi ellátás illeti meg, arra az egészségügyi és társadalombiztosítási jogszabályok irányadók. Nincs érdemi különbség tehát az egészségügyi ellátás általános és a BV.i intézetben fogvatartott betegekre vonatkozó szabályai között. A fogvatartás miatt speciális jelleg lényegében csak abban áll, hogy a szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetel az elítélt szabad orvosválasztáshoz való joga, illetve az elítélt egészségügyi ellátás visszautasításával kapcsolatos önrendelkezési joga a Bv.tv. 158. §-a szerinti esetekben is korlátozható, valamint az IM rendelet 2. § (2) bekezdése általánosan irányadó alakszerűségi előírást tartalmaz a visszautasítási jog gyakorlásával kapcsolatban.

[38] A Bv. tv. perbeli időszakban hatályos 160. §-a szerint a büntetések és intézkedések végrehajtása során az elítélt egészségi állapotának megfelelő gyógyító-megelőző ellátását elsősorban a fogva tartó bv. intézet, illetve a Központi Kórház, annak a helységi Fegyház és Börtönben működő Krónikus Utókezelő Részlege, valamint az IMEI biztosítja, és az elítélt ezt az ellátást köteles igénybe venni.

[39] Az alperes orvosa a fogvatartottak egészségügyi alapellátása keretében (gyakorlatilag a házi orvos feladatkörében) járt el. A Bv.tv. 161. §-a értelmében, ha az elítélt megfelelő egészségügyi ellátása a büntetés-végrehajtási szervezet keretein belül nem lehetséges, a bv. orvos vagy a bv. egészségügyi szerv gondoskodik arról, hogy az elítélt egészségügyi intézményben részesüljön a megfelelő és kötelező ellátásban.

[40] Maga a felperes nyilatkozott akként, hogy a Központi Kórházba szállítását megelőzően a köszvénynek vélt betegségére nem panaszkodott, noha az szerinte már 2014-től fennállt (P.20.702/2016/10. sz. jkv. 4. o.). Emiatt a diagnózis felállítását megelőzően nem terhelhette intézkedési kötelezettség az alperest. Az emelkedett húgysavszint 2015. február 3. napján került megállapításra, ugyanekkor írták elő a Központi Kórházban a diétás étrendet, a szájüregi fertőzés pedig 2016. február 24-én merült fel először. A betegségek diagnosztizálását követően a kezelés ellenére bekövetkező további egészségromlást, illetve az elvárható javulás elmaradását (együttesen az egészségkárosodást) a felperes, a diétás étrend és az egészségügyi ellátás megfelelőségét az alperes tartozott igazolni. A felperest terhelő bizonyítás – az alábbiak szerint – sikertelen maradt, míg az alperes – az egészségügyi dokumentáció egyes hiányosságai ellenére is - sikerrel igazolta, hogy a tényleges állapotának megfelelő étrendet és ellátást biztosította a felperesnek.

[41] A Központi Kórház zárójelentése tartalmazta a zsírszegény diéta alkalmazására vonatkozó előírást, az alperes ezt vette át. Amennyiben az tévesen került meghatározásra, azért nem az alap egészségügyi ellátást biztosító alperes felel. A Központi Kórház által előírt étrend felülvizsgálatát indokoltá tevő körülményt az iratok nem igazoltak. A szakértői véleményekből megállapítható, hogy az emelkedett húgysavszint diagnosztizálását követően - néhány étel kivételével – a felperes a purinszegény diétának is megfelelő étrendben részesült és az állapotának megfelelő gyógyszeres kezelésére került sort (Milurit). A per adatai nem igazolják, hogy az alkalmazott terápia - a gyógyszeres kezelés és a ténylegesen alkalmazott étrend - a felperes húgysav anyagcseréjét hátrányosan befolyásolta volna (P.20.101/2021/8. sz. szakértői vélemény 157-158. oldal). A húgysavszint a 2015. február 3-i laborértékekhez képest (464 mmol/liter). 2015. május 27. napjára a normális szintet megközelítő értékre (422 mmol/liter) javult.

[42] A ténylegesen alkalmazott diéta a felperes akkori állapotának megfelelő volt, azzal összefüggésben szabálysértést a szakértők nem állapítottak meg (18. számú jkv.10. oldal 9. és 10. bek.; 35. sz. jkv. 5. oldal (6) bek., a 35. sz. jkv. 4. o. utolsó előtti bek.). A teljes (több évi) kiéteztetési anyag ismeretében tett szakértői megállapítás lerontására a – felperes panasa alapján eljáró - megyei Főügyészség válaszában foglaltak nem voltak alkalmasak (P.20.702/2016/21. sz.). E levélben az ügyészség csak összegző jelleggel és csak egy havi (a 2017. márciusi) étlap vonatkozásában utalt arra, hogy a vizsgálat során a zsír-és fűszerszegény diéta kapcsán csökkentendőnek találták a fűszeres, tartósítószer tartalmazó ételek arányát. Ugyanakkor e vizsgálat is arra következtetésre jutott, hogy az alperes az ételmezési előírásokat alapvetően betartotta. Maga a hatósági eljárás anyaga nem állt rendelkezésre, annak beszerzésére a felperes nem terjesztett elő indítványt. Annak az ügyészség általi fenti összefoglalása nem volt alkalmas a szakvélemények megállapításának megkérdőjelezésére.

[43] Az alperes által nyújtott ételmezéshez többkörös ellenőrzési rendszer kapcsolódott. A fogvatartottak ételmezésére vonatkozó dokumentációban és a szakértői véleményekben foglaltakat tanú2, tanú4 és tanú3 fogvatartott tanúk vallomása nem rontotta le. tanú2 maga is úgy nyilatkozott, hogy ő más ételt kapott, mint a felperes. A zárkatárs vallomásával szemben a zárkatársnak nem minősülő, így a felperes táplálkozására kisebb ráhatással rendelkező tanú4 ezzel ellentétes vallomása nem volt figyelembevehető. A romlott étellel kapcsolatos vallomások helyességét megkérdőjelezi az, hogy – a perben nem vitatottan

- nem merült fel adat az alperesnél történt ételmérgezésre (P.20.436/2017/6. jkv. 4.o. utolsó bekezdés) Az, hogy a felperes az étel ízével nem elégedett, kívül esik a perben vizsgálandó körülményeken.

[44] Amikor a felperesnél a szájpenészt („soor oris”) 2016. 02.24.-én diagnosztizálták, fogászati vizsgálatra küldték és az ekkor még bevett borax-glicerines kezelésre került sor, majd a kórház2 szájsebészetre irányították (18. sz. jkv. 10. o. (4) és (6) bek.). 2016.06.24.-én ismét fogászati vizsgálatát kérték, s folytatták a borax-glicerines kezelést. A 2016.09.29.-i ambuláns lap szerint a felperes szájüregi panaszt már nem említett, a szájpenészt „enyhének” írta körül a kezelőorvos.

[45] Kiemelten volt értékelendő, hogy mindkét betegsége kapcsán (a javuló státusz ellenére) a felperes utasította vissza a további gyógyszeres kezelés folytatását (P.20.702/2016/10. számú jkv.4. és 5. oldal). Úgy döntött, hogy az alperes orvosát nem keresi fel ezen problémáival többé (P.20.702/2016/10. jkv. 4. o. (8) bek.; 5. o. utolsó bek.). A Bv.tv.158.§-a szerinti, a fogvatartottak egészségügyi ellátás visszautasításával kapcsolatos önrendelkezési jogának korlátai fennállta hiányában a felperes szabadon élhetett az egészségügyi ellátás visszautasításával kapcsolatos önrendelkezési jogával, és megtagadhatta az orvosi és egyéb kezeléseket. Döntését csak az egészségügyi nyilvántartásban kell feltüntetni, és azt a fogvatartottnak az aláírásával kell ellátnia, amire a perbeli esetben sor került. A kezelés félbeszakításának következményeiért az alperest felelősség nem terheli.

[46] Mindkét eljárás szakértő egyetértett abban, hogy az alperes az egészségügyi ellátás kapcsán a dokumentációs kötelezettségét nem teljesítette pontosan, így nem minden esetben állapítható meg, milyen gyógyszer került felírásra, ezen gyógyszert, illetve az előírt diétát a felperes elfogadta, alkalmazta, vagy visszautasította-e. A dokumentációs hiányosságok azonban önmagukban a felelősség megállapítására nem adnak alapot, mert azok a felperes igényérvényesítését nem lehetetlenítették el vagy korlátozták, legfeljebb az alperesi kimentést nehezítették. Megjegyzi az ítéltábla, hogy szakértő3 szakértő a dokumentációs hiányosság releváns példaként a 2015. június 10-i gyógyszer visszautasítást hívta fel (P.20.101/2021. szám alatti szakvélemény 157. oldal). A felperes kezelésének kronológiáját is figyelembe véve egyértelműen a Milurit visszautasítására került sor, a borax-glicerines kezelés ugyanis az egy évvel későbbi szájfertőzéshez kapcsolódott.

[47] Egyetért az alperes fellebbezési ellenkérelmében foglaltakkal az ítéltábla abban a kérdésben is, hogy a szakértők együttes nyilatkozatát figyelembe véve (P. 20.101/2021/18. jkv. 11. o.) a szakértő4 szakértői véleményeiből és vélemény-kiegészítéséből kiragadott részletek a szakértői bizonyítás bizonyító erejét nem rontották le. A szakértők együttes meghallgatását követően helyesen tekintette aggálytalannak az utóbb eljárás szakértő véleményét az elsőfokú bíróság, s a Pp. 182. § (3) bekezdésében foglalt feltételek hiányában alappal mellőzte a felperes új szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítványának teljesítését. Helyesen értékelte az elsőfokú bíróság azt is, hogy noha az elsőként eljárás szakértő erre a felperest felhívta, nem segítette elő a szabadulását követő kezelésekkal kapcsolatos iratanyag csatolásával a szakértő munkáját, így egyrészt a betegségei szabadulását követő kezelésére és alakulására vonatkozó előadása semmivel nem került alátámasztásra, másrészt a szakértői bizonyítás kapcsán a később történtek retrospektív értékelését ellehetetlenítette.

[48] Nem látott lehetőséget az ítéltábla a harmadlagos fellebbezés alapján - a hatályon kívül helyező végzésben megállapított alperesi perköltséget is magában foglaló - elsőfokú perköltség leszállítására sem. A hét évig tartó eljárásban az alperesi képviselő számos tárgyaláson megjelent, több előkészítő iratot terjesztett elő, a felperes által igényelt sérelemdíj mértékéhez viszonyítottan az elsőfokú bíróság által megállapított perköltség nem volt eltúlzottnak minősíthető, annak leszállítására nincs ok.

[49] A fentiekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú ítéletet a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[50] A másodfokú eljárásban is vesztes felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján másodfokú perköltségét maga viseli, az alperes másodfokú perköltségének megtérítésére köteles, melyet az ítéltábla az alperest képviselő jogtanácsos kifejtett tevékenységével arányos munkadíjában határozott meg a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése b) pontja és 3. § (5) és (6) bekezdése alapján.

[51] A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illeték a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam terhén marad.

Győr, 2023. március 1.

Dr. Maurer Ádám sk.

Dr. Mészáros Zsolt sk.

Dr. Sarmon Hedvig sk.

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró